

Міністерство освіти і науки України
Національна академія педагогічних наук України
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди

**ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ:
СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ,
УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Монографія

Київ
Харків
2020

УДК 374.7

ББК 74.4

О-72

Рецензенти:

Сорочан Т.М. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри філософії і освіти дорослих Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України;

Бідюк Н.М. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри практики іноземної мови та методики викладання Хмельницького національного університету.

Рекомендовано до друку Вченою радою Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені І. Зязюна НАПН України (протокол № 2 від 24 лютого 2020 року)

Освіта дорослих: світові тенденції, українські реалії та перспективи : монографія / НАПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих ім. І. Зязюна, Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; за заг. ред. Н.Г. Ничкало, І.Ф. Прокопенка. – Київ ; Харків : Стиль-Іздат, 2020. – 540 с., іл.

У монографії здійснено аналіз освіти дорослих як чинника розвитку людського капіталу в умовах глобалізаційних та євроінтеграційних процесів, розкрито особливості теорії та практики організації навчання дорослих в Україні та провідних країнах світу, визначено особливості андрагогічної науки та її значення для системи управління людськими ресурсами, окреслено тенденції професійної підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації педагогів та андрагогів, визначено освітні потреби різних категорій дорослого населення.

Монографія призначена для науковців, викладачів, аспірантів, усіх, кого цікавлять питання безперервного навчання та освіти дорослих.

Зміст

Передмова

Розділ 1. Освіта дорослих як чинник розвитку людського капіталу в умовах глобалізаційних та євроінтеграційних процесів

1.1.	Розвиток освіти дорослих на філософсько-педагогічних засадах андрагогіки (<i>Ничкало Н.Г.</i>)	12
1.2.	Критеріальний аналіз понять «дорослість» і «дорослий учень» як базових категорій андрагогіки (<i>Лук'янова Л.Б.</i>)	24
1.3.	Освіта дорослих у контексті філософії неперервної освіти (<i>Сагуйченко В.В.</i>)	37
1.4.	Контекстний підхід до освіти дорослих: теоретичний та техноматичний аналіз (<i>Вихрущ В.О.</i>)	42
1.5.	Освіта дорослих як подолання бар'єрів: антропософський підхід (<i>Іонова О.М., Партола В.В.</i>)	53
1.6.	Освіта дорослих: основні фактори та перспективи розвитку в Україні (<i>Фроленкова Н.А.</i>)	58
1.7.	Освіта дорослих задля демократії (<i>Загрійчук І.Д.</i>)	64
1.8.	Competitive strength of educational services: factors, risks and perspectives (<i>Garnyk L.P., Snihurova I.I.</i>)	72
1.9.	Сучасні підходи до модернізації неперервної професійної підготовки фахівця (<i>Олійник Т.О.</i>)	81
1.10.	Організація навчального процесу в системі безперервного професійного розвитку (<i>Товстяк М.М., Плужнікова Т.В., Краснова О.І., Краснов О.Г.</i>)	87
1.11.	Самостійна робота як чинник професійного саморозвитку навчання дорослої людини (<i>Товтин Н.І.</i>)	92
1.12.	Неформальна освіта дорослих: розвиток соціально життєвих навичок (<i>Пехота О.М.</i>)	96
1.13.	Визнання результатів неформального та інформального навчання як актуалітет освіти дорослих (<i>Аніщенко О.В., Прийма С.М.</i>)	106

Розділ 2. Теорія та практика організації навчання дорослих в Україні та провідних країнах світу

2.1.	Розвиток людського капіталу в системі корпоративної освіти (<i>Баніт О.В.</i>)	114
2.2.	Форми та зміст освіти дорослих (<i>Комісова Т.Є., Коваленко Л.П., Мамотенко А.В.</i>)	119

2.3.	Ефективні стилі взаємодії та форми навчання в освіті дорослих (<i>Прокопенко І.А.</i>)	124
2.4.	Дуальне навчання як форма професійної підготовки безробітних (<i>Завгородня К.П.</i>)	130
2.5.	Фріланс як нова форма розвитку людського капіталу в умовах неформальної освіти (<i>Ващенко Л.І.</i>)	135
2.6.	ІКТ в освіті дорослих (<i>Прокопенко А.І., Доценко С.О.</i>)	141
2.7.	Упровадження імерсивних технологій в освітні проекти навчання дорослих (<i>Ізбаш С.С.</i>)	145
2.8.	Відкриті дистанційні курси для дорослих (<i>Кухаренко В.М.</i>)	151
2.9.	Використання хмарних технологій у навчанні (<i>Кислова М.А.</i>)	157
2.10	Використання платформи дистанційного навчання MOODLE у післядипломній медичній освіті (<i>Касьянова О.М., Шахова Г.А., Стриженко Т.О., Каруник К.Д.</i>)	162
2.11.	Значення масових відкритих онлайн-курсів при вивченні економічних дисциплін у системі неформальної освіти дорослих (<i>Сотніков Д.В.</i>)	167
2.12.	Філософсько-методологічні засади формування етичного ставлення до природи в освітньому просторі закладів освіти для дорослих (<i>Андреева А.П., Андреева Т.Т., Дзюбенко О.В, Носаченко В.М.</i>)	174
2.13.	Психологічний супровід освіти дорослого населення (<i>Харченко С.В., Хорош М.В., Паламарчук Д.В., Паламарчук Л.А.</i>)	178
2.14.	Сучасні шляхи підвищення іншомовної лінгвістичної компетенції (<i>Новікова Є.Б., Скрипник Н. С.</i>)	181
2.15.	Теорія та практика неформальної освіти соціальних працівників за проектним підходом (<i>Трубавіна І.М., Цибулько Л.Г.</i>)	187
2.16.	Формування здорового способу життя у системі інформальної освіти дорослих (<i>Харченко Н.В., Костріков А.В.</i>)	192
2.17.	Формування системи безперервного професійного розвитку лікарів в Україні на сучасному етапі (<i>Голованова І.А., Ляхова Н.О., Белікова І.В., Філатова О.В.</i>)	198
2.18.	Модель формування професійної ідентичності майбутніх фахівців медичної галузі у ЗВО (<i>Разумна А.Г.</i>)	203
2.19.	Удосконалення неперервного професійного розвитку фахівців з охорони здоров'я впровадженням інтерактивних технологій (<i>Квасник О.В., Харківський В.С.</i>)	208
2.20.	Досвід організації підвищення кваліфікації працівників залізничного транспорту з елементами дистанційного навчання (<i>Панченко С.В., Каграманян А.О., Захарченко В.В., Белікова Н.В.</i>)	212
2.21.	Університети третього віку. Досвід роботи УЗА Toowoomba Inc в Австралії (<i>Туренко Н.М.</i>)	218
2.22.	Аналіз ефективних практик розвитку медіа компетентностей в освіті дорослих у США та Канаді (<i>Головченко Г.О.</i>)	222

- 2.23. Неформальна освіта засуджених як інструмент зниження рівня рецидивної злочинності у Великій Британії (*Черкаський Я.А.*) 232

Розділ 3. Андрагогіка та управління людськими ресурсами

- 3.1. Побудова внутрішньої системи забезпечення якості загальної середньої освіти (*Григораиш В.В.*) 241
- 3.2. Акмеологічна оцінка управлінської культури керівника закладу освіти (*Григораиш О.В.*) 245
- 3.3. Професійне самовдосконалення керівника закладу освіти як умова підвищення якості освіти (*Гречаник О.Є.*) 251
- 3.4. Підвищення управлінської компетентності керівника школи як домінантна складова модернізації загальної середньої освіти (*Мармаза О.І.*) 256
- 3.5. Сучасні підходи до розвитку персональної компетентності керівника закладу дошкільної освіти (*Попович О.М.*) 261
- 3.6. Розвиток управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти (досвід Полтавського ОІППО) (*Королюк С.В.*) 268
- 3.7. Рефлексивне управління закладом освіти (*Швардак М.В., Дубюк В.Р.*) 273
- 3.8. Організація роботи з питань збереження здоров'я та безпеки життєдіяльності в закладі дошкільної освіти (*Вітер Л.Ю.*) 277
- 3.9. Андрагогічні основи підготовки майбутніх магістрів у педагогічних ЗВО (*Герасимова І.Г., Галич Т.В.*) 282
- 3.10. Професійна діяльність геронтолога (*Коваленко О.Г.*) 288
- 3.11. Освіта дорослих у соціальній профілактиці торгівлі людьми: стан розробленості проблеми в теорії соціальної педагогіки (*Трубавіна І.М., Каплун С.О.*) 293

Розділ 4. Професійна підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації педагогів й андрагогів

- 4.1. Праксеологічний підхід у підготовці менеджерів освіти в Інституті підвищення кваліфікації педагогічних працівників і менеджменту освіти (*Черновол-Ткаченко Р.І., Прокопенко І.Ф.*) 298
- 4.2. Особистісно зорієнтований підхід до підвищення кваліфікації педагога (*Хлебнікова Т.М.*) 302
- 4.3. Organization of methodological work in preschool educational institutions as a historical and pedagogical problem (*Chahovets A.I.*) 308
- 4.4. Європейські моделі неперервної освіти вчителів (*Коваленко О.А., Коваленко Л.М.*) 313
- 4.5. Новітні моделі підвищення кваліфікації вчителів у системі післядипломної педагогічної освіти (*Водолазська Т.В.*) 318
- 4.6. Організація неперервної освіти вихователів закладів дошкільної освіти як психолого-педагогічна проблема (*Портян М.О.*) 322

4.7.	Освітні потреби педагогів у сфері виховання та їх реалізація у післядипломній освіті (<i>Сіваченко І.Г.</i>)	327
4.8.	Тренінг як ефективний метод організації навчання дорослих у системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників (<i>Білик Н.І.</i>)	332
4.9.	Особливості проєктування програми підвищення кваліфікації вчителів математики (<i>Нелін Є.П., Долгова О.Є.</i>)	338
4.10.	Консультаційний супровід професійного розвитку педагога як технологія освіти дорослих (<i>Горват М.В., Кузьма-Качур М.І.</i>)	343
4.11.	Мотивація як важливий чинник безперервного професійного розвитку педагогічних працівників (<i>Ткаченко Л.В., Хмельницька О.С.</i>)	348
4.12.	Роль закладу неперервної освіти в підвищенні професійної компетентності педагогів із питань інклюзивної освіти (<i>Колісник О.В.</i>)	354
4.13.	Можливості «Університету третього віку» в підвищенні кваліфікації педагогів (<i>Самойленко О.А.</i>)	360
4.14.	Педагогічна діагностика професійних компетенцій викладача ЗВО (<i>Белікова О.В., Бессонова Н.М., Греул О.О., Дитюк С.О.</i>)	364
4.15.	Траєкторія розвитку викладача (<i>Воронцова О.М.</i>)	369
4.16.	Формування освітніх потреб під час підготовки дорослих магістрантів – учителів математики (<i>Водолаженко О.В.</i>)	373
4.17.	Методичні аспекти програми підвищення кваліфікації вчителів математики (<i>Жерновникова О.А., Проскурня О.І.</i>)	379
4.18.	Проектна діяльність як основа підвищення професійної компетентності вчителя математики (<i>Дейниченко Г.В., Дейниченко Т.І.</i>)	384
4.19.	Післядипломна педагогічна освіта дефектологів в Україні: виклики, тенденції, перспективи (<i>Гладуш В.А.</i>)	388
4.20.	Застосування технік транзактного аналізу в курсі кризової психології в процесі підготовки майбутніх викладачів психології (<i>Хижняк М.В.</i>)	406
4.21.	Підготовка вчителів початкових класів до роботи з обдарованими учнями в контексті неперервної освіти (<i>Ушмарова В.В.</i>)	412
4.22.	Формування основ професійного саморозвитку вчителів початкових класів засобами інформаційних технологій (<i>Брижак Н.Ю., Мішкулинець О.О.</i>)	418
4.23.	Роль пленерної практики в професійному саморозвитку вчителя образотворчого мистецтва (<i>Висікайло Т.В.</i>)	423
4.24.	Моделювання неперервної методико-практичної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в умовах ЗВО (<i>Беземчук Л.В., Мартем'янова А.В.</i>)	427
4.25.	Психологічна адаптація молодого вчителя в педагогічному середовищі (<i>Соколова К.В.</i>)	432
4.26.	Особливості професійної діяльності викладача ЗВО (<i>Шпак І.О.</i>)	436
4.27.	Можливості дизайн-мислення в інноваційній педагогічній діяльності (<i>Яловега І.Г., Пономарьова Н.О., Зуб С.С.</i>)	441

4.28.	Цифрові вміння сучасного вчителя (<i>Веприк С.А., Олєфіренко Н.В.</i>)	446
4.29.	Науково-дослідницька діяльність учителя як засіб його професійного самовдосконалення (<i>Темченко О.В.</i>)	451
4.30.	Педагогічні умови ефективного використання народознавчого матеріалу в початковій школі (<i>Ліба О.М., Штима М.Ю.</i>)	456
4.31.	Культурологічний підхід у професійній підготовці майбутніх учителів початкової школи (<i>Молнар Т.І.</i>)	461
4.32.	Підготовка майбутнього педагога до професійного розвитку (<i>Багно Ю.М.</i>)	465
4.33.	Особистісно-професійний розвиток майбутнього педагога в контексті Нової української школи (<i>Сергійчук О.М.</i>)	469
4.34.	Підготовка майбутніх учителів до педагогічного спілкування (<i>Фенцик О.М.</i>)	475
4.35.	Формування активної екологічної позиції майбутнього педагога (<i>Пинзеник О.М.</i>)	480
4.36.	Специфіка професійної підготовки студентів до літньої педагогічної діяльності (<i>Коц С.М., Коц В.П.</i>)	486

Розділ 5. Освітні потреби різних категорій дорослого населення

5.1.	Неформальна освіта для людей з особливими потребами (<i>Бойчук Ю.Д., Казачінер О.С.</i>)	492
5.2.	Третій вік: обґрунтованість оптимізму (освітні програми для людей похилого віку) (<i>Войно-Данчишина О.Л.</i>)	497
5.3.	Віртуальний туризм як засіб соціалізації людей поважного віку (<i>Аніщенко А.П., Яріко М.О.</i>)	501
5.4.	Освіта дорослих як ключ до соціальної інтеграції внутрішньо переміщених осіб та біженців (<i>Боярська-Хоменко А.В.</i>)	507
5.5.	Засоби подолання психологічних криз трудових мігрантів (<i>Коваленко В.В.</i>)	512
5.6.	Психосоціальні аспекти розвитку особистості в період середньої дорослості (досвід учених – Р. Хейвігерст, Е. Еріксон, Р. Пек) (<i>Ростока М.Л.</i>)	518
5.7.	Development of issues of labor education of preschool children in the world pedagogical thought (<i>Yakovenko V.V.</i>)	522
5.8.	Соціальна компетентність як особистісна характеристика студентської молоді (<i>Козлюк О.А., Косарева О.І.</i>)	527
	Автори	533

4.31. Культурологічний підхід у професійній підготовці майбутніх учителів початкової школи

Молнар Т.І.

Складність і неоднозначність процесів, що відбуваються в суспільстві, їх різноманітна спрямованість з особливою гостротою актуальністю для кожної людини проблему вибору й самовизначення в особистісних цінностях, культурі, а також місця в суспільному житті та професії. У Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті наголошується, що головною запорукою успішного виконання місії освіти стає якість підготовки вчителя, його здібність до саморозвитку і самореалізації в професійній діяльності та продуктивної творчої діяльності в контексті надбань вітчизняної і світової культур [4].

Сучасний педагог повинен стати суб'єктом культурно-історичного процесу, розуміти закономірності розвитку культури як процесу створення, збереження і трансляції загальнолюдських цінностей, знати традиції, духовні пріоритети не тільки своєї, а й інших націй, уміти спілкуватися в сучасному світі, оперуючи світовими культурними еталонами й образами.

Теоретичною основою культурологічного підходу в педагогіці є положення сучасної філософської науки про культуру та культурний потенціал особистості (Д. Антонович, Н. Злобін, І. Огієнко та ін.). Питання реалізації культурологічного підходу, його значення для педагогічної теорії та практики обґрунтовується в роботах В. Біблера, Є. Бондаревської, І. Зязюна, М. Кагана, О. Рудницької, Н. Щуркової та ін. Методологічні й теоретичні проблеми культурологічної підготовки фахівця досліджуються в працях А. Арнольдова, Л. Буєвої, І. Кефелі, І. Луцької, О. Попової, Р. Розіна, Н. Сердюк та ін. Запровадженню в навчання культурологічного матеріалу в контексті діалогу культур і цивілізацій присвячено наукові розвідки В. Сафонова, Л. Цурікова та ін. Теоретичний аналіз і методичне обґрунтування змісту, методів, педагогічних умов культурологічної підготовки майбутнього вчителя здійснено в роботах В. Данильченко, М. Булигіної, Т. Іванової, Е. Ємеліна, Л. Настенко, Ю. Юрченка.

Культурологічний підхід виконує теоретико-методологічну функцію та є методологією, яку покладено в основу гуманістичної педагогіки. Він орієнтує на вивчення особистості в певних історико-культурних умовах життя, зокрема й освіти. Основним предметом дослідження, в аспекті культурологічного підходу є суб'єкт у системі ціннісного відношення до світу, до інших, до самого себе. Предметом дослідження є особистість, орієнтована на гуманістичні ідеали.

Культурологічний підхід в епіцентр ставить людину як вільну індивідуальність, яка здатна до особистої детермінації в культурі. Він ґрунтується на унікальності кожного суб'єкта навчальної діяльності, на

забезпеченні умов його розвитку в контексті індивідуалізованого підходу в особистісно розвивальній системі навчання, що забезпечує соціокультурний саморозвиток особистості. Метою професійної підготовки є людина культури, змістом – культура як середовище, а культуротворчість – як спосіб розвитку людини в культурі [5].

Культурологічний підхід у дослідженні проблем педагогічної освіти визначається сукупністю теоретико-методологічних положень та організаційно-педагогічних заходів, спрямованих на освоєння і трансляцію педагогічних цінностей і технологій, що забезпечують самореалізацію особистості вчителя в професійній діяльності. При цьому основна увага приділяється не спеціальним знанням, технологіям, а загальній і професійній культурі вчителя, що передбачає його особистісний розвиток, вихід за межі освоєних норм професійно-педагогічної діяльності, здатність створювати і передавати зразки поведінки, мислення й діяльності, що мають цінність для інших, тобто є культуровідповідними (Г. Балл, Є. Бондаревська, О. Данилюк, М. Євтух та ін.).

У системі вищої педагогічної освіти культурологічний підхід розглядається як сукупність теоретичних положень і педагогічних заходів, реалізація яких спрямована на досягнення мети – формування особистості вчителя як суб'єкта професійно-педагогічної культури.

Удосконалення системи професійної освіти пов'язане з відродженням культурно-творчої місії вищої школи, а також переходом до культуротворчої системи освіти взагалі. Це зумовлено із загальнокультурною підготовкою як процесом, в якому єдність змісту, форм, засобів і методів освіти стимулюють духовний розвиток майбутніх учителів. Основними завданнями цього процесу є формування базової професійної культури, виховання здатності до сприйняття творів мистецтва, формування високих культурних потреб та інтересу до вдосконалення культури спілкування, визначення свого місця в діалозі культур, а також розвиток культурного самопізнання.

Зв'язок освіти з культурою є не просто зумовленим, а сутнісно взаємозалежним, що й виявляється в одному з провідних принципів існування й розвитку освіти – у принципі культуровідповідності.

У своєму етимологічному значенні поняття «культура» бере початок від античності. Його можна віднайти в трактатах філософів та педагогів Стародавньої Греції і Риму спочатку в розумінні культури душі, розуму, тіла, що досягається цілеспрямованими вправами. Поступово поняття «культура» поширюється на такі сфери людської діяльності, як виховання та навчання.

Як засвідчує аналіз наукової літератури, категорія «культура» не має однозначного трактування. Зокрема, в Українському педагогічному енциклопедичному словнику знаходимо таке визначення: «культура – сукупність практичних, матеріальних і духовних надбань суспільства, які відображають історично досягнутий рівень розвитку суспільства й

людини і втілюються в результатах продуктивної діяльності» [1].

У вузькому значенні культура – це сфера духовного життя суспільства, що охоплює, насамперед, систему виховання, освіти, духовної творчості (особливо мистецької), а також установи й організації, що забезпечують їхнє функціонування (школи, ЗВО, клуби, музеї, театри, товариства тощо).

Водночас під культурою розуміють рівень освіченості, вихованості людей, а також рівень оволодіння якоюсь галуззю знань або діяльності.

В аспекті культурологічного підходу професійна культура фахівця – це інтегративна якість особистості, що передбачає володіння не тільки необхідними для виконання професійної діяльності професійними знаннями, уміннями, навичками, професійною компетентністю, а й інтеріоризацією культурних норм і цінностей відповідної професійної сфери, а також креативністю як здатністю до творчості в професійній діяльності.

Аналіз педагогічної літератури дає змогу стверджувати, що поняття «професійно-педагогічна культура» не є механічним поєднанням понять «професіоналізм» і «культура». Це синтез, який створює нове явище, де поєднуються висока майстерність і загальна культура людини.

Заслуговує на увагу підхід, запропонований Л. Коваленко, згідно з яким професійна культура педагога результатом сформованості його загальної та духовної культури, що виявляється в його професійно-педагогічній діяльності, а саме: під час оволодіння історичною та культурною спадщиною, без якої неможливим постає розвиток людини як особистості; при культуротворчій діяльності педагога, спрямованої на формування та розвиток особистості учня; під час особистісного дієвого прояву вчителем власної культури в професійній діяльності, у взаємостосунках з іншими людьми, світом, аналізу ставлення до самого себе [2, с. 332].

Професійно-педагогічна культура виконує в діяльності вчителя роль еталона або культурної норми. За своєю природою і сутністю вона є утворенням, у якому збігається і відтворюється загальнолюдське, суспільне й особистісне уявлення про цінності та способи їх існування [3].

У закладі вищої освіти важливо сформувати педагога як особистість, яка є носієм і оберегом національної культури, духовних цінностей. Культурологічна спрямованість – це важлива властивість особистості вчителя, що визначає його світоглядні позиції, творчий потенціал, систему цінностей, переконань, смаків, ціннісно-емоційне ставлення до себе, студентів, колег, науки, предмет якої він викладає, до культурно-духовних надбань, образу життя тощо.

Під культурологічною підготовкою вчені розуміють цілеспрямований гармонійно-цілісний творчий педагогічний процес формування готовності до реалізації культуротворчої функції освітньої діяльності з позицій суб'єкт-суб'єктного підходу, що здійснюється в

процесі оволодіння знаннями методології, історії та теорії загальнолюдської й національної культури (І. Луцька, О. Попова, Н. Сердюк). Культурологічний підхід, будучи методологічною основою і методом проектування особистісно орієнтованої освіти, дає можливість розглядати її як процес оволодіння культурою, спрямований на розвиток, цілісне перетворення особистості людини.

Загальнокультурний рівень розвитку майбутніх педагогів, як зазначає Л. Хомич, залежить від таких складників: мистецької культури, що формується в процесі ознайомлення з різними видами мистецтв у суспільному житті (театр, музеї, картинні галереї, виставки образотворчого мистецтва, кіно тощо); соціально-психологічної культури як форми та процесу організації суб'єктом своєї життєдіяльності на побутовому рівні; інтелектуальної культури, яка формується в процесі навчальної діяльності в педагогічному закладі й забезпечує розвиток мислення та мовлення, навичок спілкування, організації наукових досліджень тощо; професійної культури як уміння творчо організувати цілісний освітній процес у початковій школі [6].

У професійній діяльності вчитель початкової школи є носієм і транслятором культурних цінностей, накопичених людством і відображених у змісті освіти молодших школярів, прилучає учнів до засвоєння культурного досвіду у вигляді знань та вмінь їх практичного застосування. Педагогічна культура вчителя як її носія і суб'єкта відображає індивідуальні особливості педагога, неповторність та унікальність його особистості, систему цінностей, мотивів, потреб, стійкість педагогічної позиції, індивідуальний стиль, системність і послідовність у роботі, гнучкість і варіативність у вирішенні професійних проблем, здатність створювати власні технології та методики навчання й виховання, постійне прагнення до зростання фахової майстерності.

Отже, входження вітчизняної освіти до європейського освітнього простору потребує від учителя зміни методологічних засад педагогічної діяльності, професійної активності й мобільності, здатності до сприйняття інноваційного досвіду. Відображенням цих змін у педагогічній освіті є культурологічний підхід, який забезпечує опанування вчителем загальною та професійно-педагогічною культурою, активне засвоєння педагогічних теорій, цінностей, технологій. Опановуючи загальну та професійно-педагогічну культуру, вчитель реалізує у своїй практиці культуротворчі функції освіти. Культурологізація освіти стає однією з тих актуальних для педагогічної науки проблем, що можуть вирішуватися лише на засадах шанування загальнолюдських цінностей, культурного плюралізму, діалогу культур, усвідомлення єдності духовного, соціально-гуманітарного й культурологічного аспектів розвитку світу, людини, людства.

Література:

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Рівне: Волинські обереги, 2011. 552 с.
2. Коваленко Л. А. Психологічний зміст професійної культури педагога. *Проблеми сучасної психології*. 2009. № 6. С. 331-339.
3. Молнар Т. І. Сутність та зміст поняття «Професійно-педагогічна культура вчителя». *Vzdelavanie a spolocnost IV: medzinarodny nekonferencny zbornik*. Presov, 2019. С. 60-64.
4. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті. URL: <http://www.edudirect.net/sopids-1388-1.html> – Назва з екрану.
5. Олійник О. В. Культурологічний підхід як наукова основа розвитку теорії та практики педагогічної освіти. *Педагогічні науки. Наукові праці*. 2006. Том 50. Випуск 3. С. 39-43.
6. Хомич Л. О. Теоретичні засади культурологічного підходу у підготовці педагога до виховної діяльності: монографія. ІПОД НАПН України, 2016. 168 с.

4.32. Підготовка майбутнього педагога до професійного розвитку

Багно Ю.М.

Наша держава активно здійснює модернізацію освітньої системи з метою входження в освітній та науковий простір не лише Європи, а й світу. Відповідно, концептуальними засадами розвитку сучасної освіти в Україні є поєднання національних надбань світового значення та усталених європейських і світових освітніх традицій. З огляду на це актуальною є підготовка педагогічних працівників до формування здатності здійснювати професійну діяльність на демократичних та гуманістичних засадах, реалізовувати освітню політику як пріоритетну функцію держави, що спрямовується на розвиток та самореалізацію особистості, задоволення її освітніх і духовно-культурних потреб, а також потребу бути конкурентоспроможними на ринку праці, а відтак не зупинятись у професійному розвитку.

Різні аспекти професійного розвитку педагога стали предметом дослідження наукових доробок вітчизняних і зарубіжних науковців, зокрема В. Андрющенка, С. Вітвицької, О. Дубасенюк, І. Зязюна, Л. Пуховської, Є. Клімова, Н. Кузьміної, В. Кременя, О. Маркової, Л. Мітіної та інших. Проблеми вищої професійної освіти розглядають Н. Бідюк, Б. Камінський, С. Клепко, І. Козловська, Е. Лузик, Л. Пуховська, С. Романова, С. Сисоєва та ін.

Сучасна парадигма розвитку освіти в Україні повинна мати випереджувальний характер і сприяти впровадженню інноваційних тенденцій в освітню сферу. Загальноцивілізаційні трансформації, в яких бере участь Україна, потребують нових підходів і рішень не лише в

Наукове видання

ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ: СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ, УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Монографія

За загальною редакцією Н.Г. Ничкало, І.Ф. Прокопенка

Відповідальний за випуск:
А.В. Боярська-Хоменко

Відповідальність за дотримання вимог академічної доброчесності
несуть автори

Підписано до друку 26.02.2020 Формат 60x84 1/16. Папір офсетний.
Гарнітура Georgia. Друк – цифровий. Ум. друк. арк. 23,56.
Обл.-вид.арк. 16,25 Зам. № 525. Наклад 300 прим. Ціна договірна.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>